

OPVOEDING EN ONDERWIS

Overgangen.

Er valt in den laatsten tijd eenige klacht bij de verenigingen, die van de oudere jeugd uitgaan, te beluisteren aangaande een te geringen toevloed van jonge leden. Deze zijn dan nog wel lid geweest

ning mee te houden, dat de gemeente een natuurlijke volkszang wenscht. Voor een nieuw lied geeft ze vele recitatieven of spreekwoorden zonder aarzelen cadeau.

Een ander bezwaar raakt het in dezen tijd inschakelen van kerkkoren in den eeredienst. Ook deze zaak heeft een oude geschiedenis. Het is bekend, hoe de koorzang zich aanvankelijk als voorbeeld voor den gemeentezang daarvan afscheidde, maar al spoedig zoo'n hooge vlucht nam, dat de gemeente niet meer kon volgen hetgeen gezongen werd. Ofschoon thans in de Roomsche-Katholieke Kerk een onmiskenbare propaganda voor den massazang wordt gevoerd, is het kerkkoor nog steeds niet de stem van de gemeente in haar vollen omvang geworden, en het valt te betwijfelen of het dat ooit worden kan. En dat het als voorbeeld niet bepaald alle uitwerking heeft gehad, blijkt wel uit het feit dat de massazang bij de Roomsche-Katholieken zeer veel te wenschen overlaat. Zelfs al zou het kerkkoor in onze kerken alleen maar bekende teksten of liederen zingen, dan nog is het, liturgisch gezien, een schamel surrogaat voor den bezielenden samenzang van alle gekuischte en ongekuischte stemmen, die met het gansche hart Gods eer zingen. Zolang het daaraan bij ons nog mankeert, is een kerkkoor overbodig. Vóór alles natuurlijkheid in onzen eeredienst!

Dit standpunt kan dan ook niet worden gedoodverfd als conservatisme of met de uitspraak van Prof. van der Leeuw in het werkje van Oskam: „Het moge dan in den aard van het oorspronkelijke calvinisme gelegen hebben om de groote gereformeerde kerkmusici Bourgeois en Goudimel het zwijgen op te leggen“ en Sweelinck te verwijzen naar Duitschland³⁾ — het kan niet worden ontkend, dat het tegenwoordige calvinisme schade lijdt, doordat zij⁴⁾ een der geweldigste middelen tot uitdrukking, die God den mensch gegeven heeft, grootendeels ongebruikt laat. Wie bij voorbeeld in een engelsche kerk het koor van knapen en mannen het Te Deum heeft hooren zingen, weet, dat zijn lofzegging en smeking nooit door hemzelf zoo innig en hartstoechtelijk ten hemel had kunnen worden gedragen als het door het koor van schoone stemmen geschiedt.

Daartegenover zeggen wij: God zij dank, dat hij de monden van ons allen — ook in den eeredienst — weer geopend heeft. Wij zullen Hem daarmee psalmzingen, zolang wij nog zijn.

Bovendien: qui trop embrasse, mal étreint. Reeds met de reformatie van den gemeentezang hebben wij de handen vol. Hiervoor is veel inzicht, tact, frisheid, kracht, onverzetselijkheid, tijd en geld noodig. De Slichting tot Verbetering van het Psalmgezag in de Gereformeerde Kerken, onlangs opgericht, kan slechts een begin maken, initiatieven nemen, maar wij allen zullen het werk moeten doen. Pas wanneer wij van het gemeentezang het beste hebben gemaakt, waarmee wij bij God durven aankomen, kunnen wij proeven gaan nemen met recitatieven en kerkkoren. Het is zeer de vraag, of de werkjes van Engels en Oskam dan de critiek zullen doorstaan. Het eerste spreekt toch in de taal van 1500 en het tweede in die van 1890. Het is onbillijk, hierover een hard oordeel te vellen, waar haast ieder bij gebrek aan verheven oorspronkelijkheid „neo“-t. Men dient er echter op bedacht te zijn, dat de historie al die neo-producten niet veroordeelt, maar gewoonweg vergeet.

Ik geloof niet, dat we daarom rouwig zullen behoeven te zijn, want als de gemeentezang tot het uiterste verbeterd is, zijn we tegelijk rijkere menschen als nu. Dan behoeven niet alleen zanggezag en orgel-geheim tot het verleden, maar ook de stijlbloempjes en de bombast in de preeken, de zolderkerken zijn verdwenen en in blokken-doozen wil niemand meer wonen. Dan schudt een dorpsorganist met zijn mouw, en er komt een prachtige kerkkoorcompositie uit. Dan is de Schriftlezing door een emeritus-predikant een recitatief op zichzelf, ofschoon niet in de eerste plaats.

Wie deze zaken zoo ziet, legt het mindere voor het meest volmaakte het zwijgen op. Of om op den beganen grond met den sluitzin van Prof. van der Leeuw te eindigen: „In deze lijn zie ik ook de beteekenis van deze uitgave, waarvan ik hoop, dat zij een schrede voorwaarts moge zijn op den weg naar den lof Gods in de Kerk met al onze vermogens en krachten.“

Rotterdam.

Mr. A. BOUMAN.

³⁾ En Calvijn droeg hun nota bene het toonzetten der Psalmen op!

⁴⁾ ?

⁵⁾ Lees: het.

van de Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen, maar zij melden zich niet aan bij de Jongelings- en de Meisjesverenigingen.

Deze zaak verdient algemeen onze aandacht en we dienen er op bedacht te zijn, verder doorbijten van dit kwaad te voorkomen en de in dit stuk reeds geleden schade te herstellen.

Allereerst moet nu hierin het gezin te hulp worden geroepen. De stuwende kracht voor heel wat jeugdwerk moet uitgaan van de ouders. Het maakt zulk een enorm verschil, hoe er thuis over de verenigingen gepraat wordt. Als vader en moeder zelf hebben meegedaan in hun jeugd, vruchten hebben geplukt van het lidmaatschap der verenigingen, zullen ze de kinderen kunnen aanzetten tot medeleven en medewerken in dezen.

Van groot belang is ook de school. Heel vaak bemoeien zich de onderwijzers ook met het jeugdwerk en zoo komen de jongens bij het gaan van school bijna als vanzelf op de Knapenvergadering. Die stuwende moet ook uitgaan van de Middelbare school. Ik heb wel jongelui ontmoet, die meenden, dat hun medewerking op de Jongelingsvereniging wel kon worden gemist, nu zij op Gymnasium, Hoogere Burgerschool of Kweekschool gingen. 't Is mogelijk, dat deze jongelui het niet in de eerste plaats behoefden te doen, om zelf nog wat te leeren, maar dan gaan ze toch al onmiddellijk van de verkeerde gedachte uit, dat het alleen om wat meer kennis gaat. En zij zijn nog wel heel onnoozel, wanneer zij denken, dat zoo iets het voornaamste is. Het leeren omgaan met elkander, het waardeeren van wat een ander weet te presteeren met vaak gebrekkige hulpmiddelen, het leeren kennen van verschillende geleidingen van onze samenleving, zie, dat zijn allemaal dingen, die ook voor onze dominé's, dokters, advocaten en onderwijzers in den dop van hooge waarde zijn. Daarom moet ook het personeel van onze inrichtingen van Voortgezet en Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs stuwend werken in de richting van de Jeugdverenigingen. Ik wil dien oproep zelf wel uitbreiden tot onze studenten. Ook al hebben zij hun eigen Vereenigingen, dan zie ik ze toch wel graag meewerken met de gewone Jeugdverenigingen. Menigeen, die hiervoor tijd heeft durven nemen, kon later van vrucht voor eigen leven getuigen.

Ook de kerk heeft hier haar taak. Op de catechisatie en bij het huisbezoek moeten de jongelui worden aangespoord tot het deelnemen aan het Vereenigingswerk. Laat men maar eens nagaan, hoe de jongelui anders hun tijd besteden. Bijzondere aandacht verdient dan de overgang van den Knapen- tot den Jongelingsleeftijd. De leeftijd van 16, 17 jaar is vol gevaren. De dingen, die dan het hart gaan bekoren, zijn ook voor later wel eens van beslissende beteekenis. Daarom verdienen zulke luijes wel eens een apart bezoek.

Werken zoo gezin, school en kerk in één en dezelfde richting, dan hangt verder ook veel van de verenigingen zelf af. De knapen, die van school komen, hebben al zooveel goeds van de Vergaderingen van de Knapen gehoord, dat ze er graag naar toe gaan. Er moet een goede leiding gegeven worden, waaraan de noodige vastheid niet ontbreekt, terwijl de jongelui toch ook gevoelen, dat het geen schoolje-houden meer is, maar dat er op hun vrije, spontane medewerking gerekend wordt.

Ook de Vereenigingen voor de ouderen moeten den overgang van de jongeren gemakkelijk maken. Als het die jongeren op alle manier wordt duidelijk gemaakt, dat ze voorloopig hun mond hebben te houden, dat ze niets in de melk te brokken hebben, worden deze jongelui weinig aangelokt. 't Is heel wat beter, ze onmiddellijk in het werk te betrekken. Jonge menschen waar pit in zit, vragen om werk, om inspanning en dan kunnen ze in hun werkkraft menigen oudere beschamen.

Ook heeft men wel eens gewild, dat onze Jeugdverenigingen meer aan sport en spel, aan ontspanning moesten doen, om de jongelui te trekken. De ervaringen, daarmee elders opgedaan, zijn nu juist niet bemoedigend. Vooral de ouderen zijn daarmee niet te houden. Neen, ik geloof, dat we in „de jaren vol gevaren“ de jongelui aan het werk moeten zetten. Dan moeten ze de beginselen leeren kennen, waaraan ze ook in hun volgend leven wat hebben. Dat is maar niet wat zoeken van bezigheid, van afleiding, neen, dat is levensvulling, die een belofte voor de toekomst inhoudt. Zonder het werk voor de jonge leden te zwaar te maken, moet men hen flink aan het werk zetten.

Ja, ik geloof dat meer dan tot dusver wel eens geschied is, gelet moet worden op die overgangen. Dan raken er wel eens verdwaald, die bij de zorg van twee kanten in het goede spoor hadden kunnen worden gehouden: als gezin, school en kerk aan den eenen kant en de Jeugdverenigingen aan den anderen kant al het mogelijke doen, valt er, blijkens de resultaten hier en daar, nog wel heel wat te bereiken.

Gr.

G. MEIMA.

II PERSSCHOUW II

Over Karl Barth.

Onderstaand artikel neem ik over in zijn geheel uit de „Mededeelingen“ van de vereeniging voor calvinistische wijsbegeerte. Het stuk is lang; maar ik zie geen kans om het te verknippen. Het is trouwens de moeite van het bewaren wel waard.

Barth is niet licht te verstaan.

Toch is het noodig, ook dezen geest te beproeven, of hij uit God is.

Wil men hem echter goed benaderen, dan dient men historisch te werk te gaan. Wie dit doet, wordt ook hier niet teleurgesteld. Want die bereikt een uitkomst, waardoor hij inderdaad tot inzicht geraakt, hoe ernstig deze uitkomst zelve ook zijn mag.

Immers, gelijk wijlen Prof. Dr. van Leeuwen reeds inzag, de historische lijn leidt naar Marcion.

Marcion leefde in den bloeitijd der gnostiek. Z'n conceptie vertoont dan ook menigen trek van overeenkomst met die der gnostici, al draagt ze als geheel toch wel een eigen karakter.

Evenals de gnosos onderscheidde ook Marcion een hoogsten en een lagere god. En ook hij ontkende, dat de hoogste god hemel en aarde geschapen heeft.

De wereld is n.l. z.i. het maaksel van den lagere god. Ze ontstond echter niet, zooals de gnosos leerde, uit vermenging, maar door schepping. Deze wereld omvat intusschen niet het geheele leven: ze is een wereld zonder geloof. De god, die haar schiep, was nu niet bepaald slecht, maar wel rechtzinnig en vitterig. Hij onderwierp zijn maaksel dan ook aan een samenstel van hinderlijke bepalingen, zoodat men vrijwel niet leven kan zonder die te overtreden, waarop dan weer z'n wraak volgt.

De wet is hier dus niet de wet Gods, wier wonderen den psalmist dag en nacht een vermaak zijn, maar datgene, wat het afvallige Jodendom van haar maakte. Marcion vat dus de wet in den geest der Farizeeën op, maar taxeert haar geheel anders: de Farizeeër immers poogt zich aan deze reglementen te houden, zooals de ware Israëliet de echte wet van z'n God betrachtte; bovendien meende hij op deze wijze de zaligheid te verdienen, wat oud-Israel zeker niet had gedaan.

Marcion daarentegen ziet in de wet uitsluitend kenbron der ellende, die hij bovendien niet aan den zondeval, maar aan de schepping wijt. En wie er naar staat haar te onderhouden, dient eerst recht... den god dezer wereld.

In dezen geest leest Marcion het Oude Testament, dat hier geheel intact blijft, maar hem slechts een boek van den lagere god is, dien de Joden in gruwelijk misverstand voor den hoogsten aanzagen. Marcion is dan ook een der meest consequente anti-judaïsten; echter niet op grond van een of andere rassentheorie, maar omdat hij de schepping van den kosmos aan den lagere god toeschrijft en zoowel dezen als z'n werk verkeerd acht.

Meer ernst maakte Marcion met het Nieuwe Testament. Daarbij ontging hem niet, dat het ten nauwste met het Oude in verband staat. Dit deelde hem echter niet: die gedeelten, die van dit verband spraken, verklaarde hij kortweg voor judaïstische toevoegsels, van welke het Nieuwe Testament moest worden „gereinigd“. Wat hij zoo doende overhield, was natuurlijk niet veel meer dan een reeks fragmenten, uit welke hij de volgende leer distilleerde.

De hoogste en goede god is de god van genade. Hij heeft met deze wereld niets te maken, en valt uit haar dan ook niet te kennen. Ofschoon dus met deze wereld niet in verband staande, verschijnt hij toch uit goedheid als „christus“. Dezen verwarre men intusschen niet met den Christus der Schriften. Diens komst immers was voorspeld. En wat voorspeld kan worden behoort tot het gebied van het noodwendige en dus tot de wereld van den lagere god. Wanneer de Middelaar volgens de Schrift „afgezonderd van de zondaren“ heet, vat Marcion dit dan ook in dezen zin op, dat hij als „geest“ afgezonderd van de schepping blijft: deze christusgeest daalde slechts tijdelijk op Jezus neer en verliet hem bij het sterven, dat uiteraard geen verzoenings- en voldoeningsdood van den tweeden Adam was. En hierin hebben degenen, die de roepstem van „christus“ gehoor gaven, hem te volgen. Bij een voortbestaan van de wereld hebben ze niet het minste belang: integendeel hunkeren ze naar haar einde, hier haar ondergang, bij welken ook haar schepper sterft. Vandaar dat Marcion z'n volgelingen verbood kinderen te verwekken en te huwen. De geboorte van een kleine in dit milieu werd dienovereenkomstig als resultaat van diepen val in zonde gebrandmerkt. Van een voortplanten der kerk in de lijn der geslachten was hier dus geen sprake: de prediking van Marcion's evangelie is de eenige weg haar uit te breiden. Vandaar dat Marcion den kinderdoop principieel als judaïstisch verwerpt en alleen van volwassendoop wil weten. En dan nog in bepaald zin.

In de eerste plaats is de doop hem natuurlijk niet een teeken en zegel van de afwassing der zonden in Jezus' bloed: de christusgeest heeft met vleesch en bloed niet van doen; de doop is hier dan ook slechts symbolisatie van uithelling door het geloof boven deze boze wereld. Bovendien kan, daar deze uithelling tijdens dit leven slechts bij momenten plaats vindt, deze symbolische handeling na iedere nieuwe onderwerping aan den god dezer wereld herhaald worden: vandaar dat Marcion niet alleen den kinderdoop verwierp, maar ook den wederdoop leerde.

Geheel consequent was ook dit nog niet. Immers, indien deze wereld krachtens schepping verdorven is, zijn, streng genomen, ook zulke symbolische handelingen niet mogelijk. Vandaar, dat latere radicale volgelingen alle gebruik van water nalieten en de